

Az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország szárazföldi veszélyesáru-szállítással kapcsolatos intézményi, ellenőrzési és szankcionálási rendszerének összehasonlító elemzése

Comparative Analysis of the Institutional, Control and Sanction Systems for the Land Transport of Dangerous Goods in the United States of America and Hungary

Bori Milán t. hadnagy
Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
Közép-pesti Katasztrófavédelmi Kirendeltség
Főelőadó
Email: Milan.Bori@katved.gov.hu

Bevezetés

A veszélyes áruk szállítása mind nemzetközi, mind belföldi szinten kiemelt fontosságú kérdés, amely számos kihívást és kockázatot hordoz magában az emberi egészségre, a környezetre és a gazdaságra nézve. Ezen áruk szállításával kapcsolatos intézményi keretek, szankcionálási rendszerek és jogi szabályozások alapvető jelentőséggel bírnak a biztonságos és hatékony szállítás biztosításában. Magyarország és az Amerikai Egyesült Államok is önálló intézményi keretekkel és jogi szabályozással rendelkezik ezen a területen, melyeket a saját nemzeti és regionális körülményeikhez igazítanak. Ezen túlmenően az egyes országok eltérő szintű szabályozási mechanizmusokkal rendelkeznek, amelyek befolyásolhatják a veszélyes áruk szállításával kapcsolatos intézkedések hatékonyságát és következményeit.

Introduction

The transportation of dangerous goods is an issue of high importance both internationally and domestically, which poses many challenges and risks to human health, the environment and the economy. Institutional frameworks, sanctioning systems and legal regulations related to the transport of these goods are of fundamental importance in ensuring safe and efficient transport. Both Hungary and the USA have their own institutional frameworks and legal regulations in this area, which they adapt to their own national and regional circumstances. In addition, individual countries have different levels of regulatory mechanisms that can affect the effectiveness and consequences of measures related to the transportation of dangerous goods.

Kulcsszavak: veszélyes áruk, nemzetközi, ellenőrzés, szabályozás, szankcionálás

Keywords: dangerous goods, international, control, regulation, sanctioning

Magyarország szabályozási rendszere

A veszélyes áruk szállítását nemzetközi megállapodások szabályozzák. Az Európai Unióban a közútra, a vasútra és a belvízi szállításra vonatkozó szabályokat irányelvek ülteti át a közösségi jogba, amelyek egyúttal kiterjesztik a rendelkezések hatályát az országhatárokon belüli szállításra is, így alakítva ki egységes szabályrendszert a belső piac valamennyi szállítási műveletére vonatkozóan. A harmonizált előírásoknak köszönhetően a tagállamok közötti kereskedelem folyamatai gördülékenyebbek és egységesebbek. Az irányelvek részletesen meghatározzák a veszélyes áruk osztályozását és címkézését, valamint a csomagolási és szállítási előírásokat. Kiemelt figyelmet fordítanak a veszélyes anyagok biztonságos kezelésére és szállítására vonatkozó szabályokra, beleértve az ilyen áruk megfelelő csomagolását, jelölését és dokumentálását. Továbbá az irányelvek előírják az engedélyeztetési eljárásokat és az ellenőrzési rendszereket is a veszélyes áruk szállítói és fuvarozói számára. Ez magában foglalja az engedélyek és tanúsítványok kiadását, valamint az ellenőrző hatóságok jogkörét és felelősségét.

Magyarországon a veszélyes áruk szállításának ellenőrzését első sorban a hivatásos katasztrófavédelmi szerv végzi. De más szervek is jogosultak ilyen ellenőrzések végrehajtására, mint például közúti veszélyesáru-szállítás esetében a Közlekedési Hatóság, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Rendőrség, belvízi útvonalakon a hajózási hatóság, a rendőrség vízirendészeti szerve, légi szállításnál pedig a légiközlekedési hatóság.

Abban az esetben, ha az ellenőrzés során szabálytalanság került feltárára, a hatóság szankciót alkalmaz és bizonyos esetekben a járművet is feltartóztatja. A bírsággal érintett cselekmény, súlyossága alapján kockázati kategóriákhoz van rendelve közúti, vasúti és belvízi úti szállítás esetében egyaránt. Ezek a kockázati kategóriák az I-II-III csoportok szerint vannak megkülönböztetve. A hazai jogi szabályozás értelmében, bizonyos feltételek teljesülése mellett, alkalmazható 90, 70, illetve 50%-os bírságösszeg-csökkentés, amennyiben az adott bírságolási rendeletekben meghatározott kizáró tényezők egyike sem merül fel. Szankcióként bizonyos esetekben figyelmeztetés is alkalmazható a hatóság részéről.

Az Amerikai Egyesült Államok szabályozási rendszere

Az Amerikai Egyesült Államokban a veszélyes-áru szállítással kapcsolatos szabályok meghatározásában és ellenőrzésében a Közlekedési Minisztérium közvetlenül is részt vesz. A Minisztérium eltérő szabályozásokat alkalmaz a veszélyes áruk biztonságos szállításának biztosítása érdekében, amelyeket a Szövetségi Kódex (CFR) 49. részében részletesen kifejtenek. Az Egyesült Államok Közlekedési Minisztériumának a csővezetékek és veszélyes anyagok biztonságos kezelésének szövetségi szintű igazgatási szerve (PHMSA), a veszélyes áruk csővezetékes és a különböző közlekedési ágazatokban történő szállítására vonatkozó előírások kidolgozását és ellenőrzését végzi. A PHMSA az Egyesült Államok 15 minisztériumból álló végrehajtó intézményrendszeréből a Közlekedési Minisztérium közvetlen irányítása alá tartozik. A globális harmonizáció érdekében az Európai Gazdasági Bizottság Veszélyesáru-szállítási Munkacsoportjának teljes szavazati jogú tagja az Egyesült Államok is, amelyet a PHMSA képvisel.

Az ellenőrzések végrehajtását a PHMSA alárendeltségébe tartozó Veszélyes Anyagok Biztonsági Hivatala az ágazati hatóságokkal összehangolva végzi. A hivatal részt vesz a veszélyesáru-szállítás szabályozásainak, irányelveinek kidolgozásában, valamint oktatási és tájékoztatási tevékenységet végez. Az Egyesült Államok területén öt veszélyesanyag-biztonsági regionális iroda működik, amelyek az adott állami és helyi jogérvényesítés kapcsolattartási pontjaként szolgálnak. Az ellenőrök éves prioritásait a nemzeti ellenőrzési terv határozza meg minden évben.

Egy ellenőrzés részleteit gondosan dokumentálniuk kell az ellenőröknek, mely során különböző formanyomtatványokat alkalmaznak a veszélyes áruk szállítására vonatkozó adatok rögzítése. Amennyiben kiegészítő nyomtatvány nem szükséges (pl: az ellenőrzés szabályszegést nem tárt fel) a formanyomtatványok önmagukban is használhatóak. A kiegészítő nyomtatványok célja a szállításra vonatkozó adatok rendezett rögzítése. Ezek lehetnek a szállítást feltartóztató határozatok, nyilatkozattételi űrlap, ellenőrzési jegyzékek, illetve különböző küldeménydarabok állapotának pontos rögzítéséhez használható mellékletek. Ugyanakkor, amennyiben az ellenőrzés szabályszegést tárt fel, az ellenőrzéseket végzőknek bizonyítékokat kell gyűjteniük megállapításaik alátámasztására. Azokat a tárgyakat, amelyeket az eljárás során a bizonyítás érdekében a későbbiekben felhasználnak lefoglalhatják. Az ellenőrzést követően abban az esetben, ha szabályszegés került megállapításra, az ellenőröknek ki kell tölteniük egy tájékoztatót, mely tartalmazza a konkrét jogszabályi hivatkozásokat a feltárt jogsértéssel kapcsolatban, valamint annak részletes leírását. Továbbá tájékoztatják az ellenőrzésen részt vevő személyt az ellenőrzés eredményéről, illetve a várható következményekről, valamint útmutatást nyújtanak a veszélyes áruk szállítására vonatkozó szabályozásoknak való megfeleléshez, és a szabálytalanság kijavításához a biztonság biztosítása érdekében. Az Amerikai Egyesült Államokban a polgári jogi szankciókat a kormány 2024 januárjától megemelte, és minden év elején felülvizsgálja a gazdasági inflációnak megfelelően, annak érdekében, hogy megőrizze elrettentő hatásukat. A pénzbírság, a CFR 49. alapján, a veszélyes anyagokra vonatkozó előírásainak megsértése esetén szabható ki.

Összefoglalás és következtetés

Az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország veszélyes áruk szállításával kapcsolatos intézményei, szankcionálási rendszere és jogi szabályozása jelentős különbségeket, ugyanakkor több hasonlóságot is mutatnak egymáshoz képest. Összességében elmondható, hogy az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország között, főként az eltérő jogrendből következően figyelhetők meg ezek a különbségek a veszélyes áruk szállításának felügyeletével kapcsolatos feladatmegosztásban, intézményszervezésben és szankcionálásban. Mindemellett az alapvető cél a közlekedésben résztvevők és a környezet biztonságának megőrzése és a szabályozott szállítás elősegítése.

Irodalomjegyzék

- [1] Kátai-Urbán L., Vass Gy.: Veszélyes üzemek és szállítmányok biztonsága Magyarországon. Védelemtudomány: Katasztrófavédelmi online tudományos folyóirat 4. évf. iparbiztonsági különszám (2019). [Online] Elérhetőség: <https://ojs.mtak.hu/index.php/vedelemtudomany/article/download/13303/10736/> (2024.11.04.)
- [2] Federal Register: Revisions to Civil Penalty Amounts, 2024. [Online] Elérhetőség: <https://www.federalregister.gov/documents/2023/12/28/2023-28066/revisions-to-civil-penalty-amounts-2024> (2024.11.04.)
- [3] Office of Hazardous Materials Safety Field Operations Inspection, Investigation and Enforcement Manual Version 2.1. [Online] Elérhetőség: <https://www.phmsa.dot.gov/field-operations/operational-guidance/inspection-investigation-and-enforcement-manual-version-21> (2024.11.04.)
- [4] Federal Hazardous Materials Transportation Law: An Overview. [Online] Elérhetőség: <https://www.phmsa.dot.gov/standards-rulemaking/hazmat/federal-hazardous-materials-transportation-law-overview> (2024.11.04.)